

Рецензия

от проф. д-р Красимир Драганов Тасков

Композитор и пианист, НМА “Проф. П.Владигеров”- София

за присъждане образователна и научна степен „ДОКТОР” в
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, научна
специалност Музикознание и музикално изкуство (05.08.02)

на тема:

ПОЛИТЕМПИ – ВРЕМЕ И ПРОСТРАНСТВА

Докторант : СТЕФАН ТОДОРОВ ДРАГОСТИНОВ

Научен ръководител: проф. д-р Симо Лазаров

Творческата биография на проф. Стефан Драгостинов е изключително впечатляваща и значима , в контекста на българската съвременна музикална култура.

Той е известен български композитор, пианист, диригент, педагог и общественик. Автор е на редица опуси в кантатно-ораториална, симфонична, инструментална, хорова, камерна и вокална музика, попмузика, балетна, филмова и театрална музика. Роден е в София. Започва да изучава пиано на седем години при Соня Желева, впоследствие и композиция при проф. Панчо Владигеров; хармония и полифония при проф. Асен Карастоянов; пиано – при доц. Лидия Кутева, а по-късно при проф. Богомил Стършенев и композиция при проф. Александър Райчев. През 1970–1972 е студент в Ленинградската (дн. Санкт-Петербургска) консерватория „Николай Андреевич Римски-Корсаков“, където се дипломира в класа по композиция на проф. Борис Арапов. През 1982 е стипендиант на ДААД (Deutscher Akademischer Austauschdienst) в Кьолн, Германия. Носител е на първи награди на

авторитетни международни конкурси по композиция: Гаудеамус в Холандия за кантатата Панаирът – Polytempo 1, (1978), Карлхайнц Щокхаузен в Италия за Концерт за пиано и оркестър – Polytempo 4 (1980), Grand Prix на фондация Франция – Артур Онегер за кантатата Polytempo 3 (1982), Симон Боливар – Венецуела за Симфония-Монумент (1984), Фернандо Песоа – Португалия за Ода за морето (1986). От 1974 до 1994 г. Стефан Драгостинов работи в Държавния фолклорен ансамбъл „Филип Кутев“ (дн. НФА „Филип Кутев“) като диригент, главен художествен ръководител и директор. През 1988 в Япония ансамбъл „Филип Кутев“ под диригентството на Стефан Драгостинов записва първите си 3 компактдиска, които издателската къща „Виктор“ тиражира в 1 500 000 екземпляра. Осъществява мащабен музикален проект - „Антология на българския фолклор – Звукови икони на България и Ключът към тайнството“, който реализира заедно със създадената от него хорова формация „Драгостин фолк национал“, с която до момента има издадени 11 CD-албума.

Стефан Драгостинов е професор по композиция, оркестрация, хармония, теория и съвременни музикални техники в Нов български университет, София. През 2011 г. е удостоен със званието „Почетен професор на Нов български университет“ за приноса му като преподавател по композиция и музикален анализ. Серията му от пет произведения „Политемпи“ за различни изпълнителски състави се реализира с помощта на апаратура, наречена „фотополиметроном“. Произведенията му се изпълняват на фестивали по цял свят: „Московска есен“, Летен музикален фестивал в Милано – Бергамо, „Варшавска есен“, в залите „Чайковски“ и „Болшой театър“ – Москва, Центъра „Жорж Помпиду“ – Париж и др.

Научният труд съдържа 216 страници текст с нотни примери и диаграми, представен в 11 глави , приноси, публикации и творческа биография на докторанта.

Считам че, всяка от 11 -те основни Глави на труда , в цялост и в детайли би могла да бъде обект на отделно специализирано изследване , като ценното е обаче , че предложения текст предлага максимално концентрирана тематичната проблематика и дава ясна представа за явлението Контролирана политемпия в контекста на иновативни композиционни системи на 20 и 21 в.

Ще отбележа с цитат от докторанта важен базисен аспект от неговия труд :
Теоретичният принос на това изследване се заключава в изграждането на цялостна систематизирана концепция, описваща метода за композиране Контролирана политемпия, подробно очертание на параметрите и възможностите, предлагани от апаратурата Фотополиметром; разработването на комплексна технологично-творческа платформа, съдържаща всички основни компоненти на техниките за композиране на базата на Контролирана политемпия Стр. 4 от Автореферата

Обект на Научното изследване ПОЛИТЕМПИ – ВРЕМЕ И ПРОСТРАНСТВА на проф. Стефан Драгостинов е плод на неговия дългогодишен творчески път и лична необходимост за споделяне в теоретичен аспект на заявената проблематика - част от актуални композиторски практики на 20 и 21в.

Композиторският му почерк се отличава със самобитност и синтез между национална музикална традиция , съвременни композиционни техники и технологии.

В тази връзка е избраната от проф. Стефан Драгостинов посока от 1978 г. насам е свързана с прилагане в някои от композициите му метода на иновативна Контролираната политемпия.

Аналитичният му подход в представените от него различни Примери от чужди автори , както и на свои творби е продиктуван от творчески съображения, визиращи процесите на създаване „отвътре” на музикална материя със средства на Контролирана политемпия и дават ценна информация за художествено претворяване на идеи и технологични решения.

Намирам , че значимостта на предложени докторантски труд е обоснован от автора и от систематизираното исторически проследяване на характерни за полифонични явления и автори от 15 до 20 в.; чрез , *Многостранното развитие на полифоничните форми в музиката от онова време, в цялата изключително богата и многолика палитра от полиметрични и полифонични структури – хемиола, пролация, синкоп, аугментация и диминуция, палиндром, инверсия и ретроградно експониране – очертава параметрите на значим технологичен ресурс за бъдещо развитие на политемпичните процеси в музиката. стр.23 от Автореферата*

А на Политемпията, като метод на композиране от знакови творци на 20 в. Драгостинов отделя специално място и особено в детайлното представяне на конструираната уникална, подпомагаща изпълненията на живо апаратура *Фотополиметром*.

В приведените в **Глава 4** конкретни примери с пространни анализи от Драгостинов се усеща ясният му композиторски подход и вникване в проблематиката на избрани творби от 20 в., като “Въпрос без отговор“ от Чарлз Айвс с паралелното протичане на два разноскоростни звукови пласта, Самуел Конлон Нанкароу - Струнен квартет № 3., оркестровите “Gruppen” “Carre” от Карлхайнц Щокхаузен и други, чиято технологична база е възможна инспирация за някои опуси на самия Драгостинов , детайлно коментирани от него вербално с добавени партитурни фрагменти.

Убеден съм , че тези иновативен технологични способности са способствали и мотивирали композитора Драгостинов да претворява в своя оригинален музикален език собствена специфична звуко-образна семантика .

Асоциативната връзка, която той прави в *Глава 2*, насочена към природни явления , звуци от натурата, както и с фолклорни традиционни явления, като надиграване, надпяване или надсвирване с постигане на неконтролируем ефект на политемпичност е също така креативна идея за понататъшните му търсения в посока на конструктивно претворяване в обширни драматургични платна.

Този иновативен подход става негов индикативен белег, освен като свежа артистична приумица, и в търсене на идентификация на изконно българското, през призмата на авторска оригинално осмислена идея , в пресъздаване на звуково пространство от нестандартен тип.

Следваща стъпало за точна реализуемост на сложната времева организация на политемпичната музикалната партитура е необходимостта от създаване и конструиране на апаратура за контрол и насочване на изпълненията на зададените сегменти и параметри от автора, който да подпомага диригента при подаване на разноскоростните темпови обозначения.

Фотополиметром е инженерно разработен и създаден, като патентовано откритие на композитора и теоретик доц. Илия Кожухаров през 1977 , чиято основна роля е да контролира зададените в партитурата разноскоростни темпа, в премерен времеви порядък при протичане на единния музикален поток при сценични изпълнения.

Стефан Драгостинов обръща внимание на редица практически преимущества за времето си , но и на известни несъвършенства в конструирането и ефективността на използване на **Фотополиметром**, което налага

впоследствие нова Интегрална политемпова инсталация *Integrated Polytempo Installation – I.P.I.*

Както е упоменато от докторанта, този термин се въвежда за първи път в настоящото научно изследване. *“Устройството I.P.I. трябва да съдържа няколко основни компонента, които са в перманентна взаимовръзка, подsigуряващи максимални творческо-технологични възможности за композиране, на базата на метода Контролирана политемпия. иновационни технически приложения - Политемпичен Навигационен Уред и Политемпична цифрограма. Изграждането на модерна, технологично-творческа конструкция безусловно ще разкрие пред съвременния композитор - работещ в сферата на контролираната политемпия - нови, непознати досега творчески територии и ще обезпечи максимални възможности за визуалнографичната реализация на нотния текст върху партитурата, както и – съответно - ще подsigури реална предпоставка и възможност за постигането на адекватна пълноценна звукова картина на новосъздадена музикална политемпична творба. “* стр.44 на Автореферата.

Глави - *Шеста, Седма , Осма и Девета* представляват същинската част на научното изследване, с подробно изложение на субординациите между два политемпични периода, протичащи в различни времеви параметри.

Те са изразени в числови математически съотношения и систематизирани , съобразно скоростта на движение на политемпичните структури и стават основа за ефективни инженерни решения в реализиране на подходяща нова апаратура *Фотополиметром* , с подобрена технологична конструкция.

С интерес може да се проследи текста в *глава 10*, който отбелязва споделени факти от реализацията на творби с Контролирана политемпия чрез спомените

на автора във връзка с проблеми и тяхното преодоляване в репетиционния период и сценична реализация на негови творби.

Тук той изразява своята характерна артистична духовитост, споделяйки ценен опит за начините за реализиране, за намиране на оптимален и ефективен подход в заложените в партитурата разноскоростни темпа. Очевидно това се оказва сериозен проблем от технологичен характер и налага търсене за обновление и разработка на нови параметри на апаратурата *Фотополиметром*.

Като лично предложение, ако внедряването на политемпови съотношения се заложи в предваритерно зададени параметри на разноскоростни темпа в електроакустична и/ или електронна музика, то възможността за реализация на звуковия материал би могла да се осъществява също така успешно с политемпови композиционни структури в различен времеви формат.

Посредством софтуерни програми и платформи, с предварително подготвени записани темпови сегменти , чрез контролирани от автора заложените разноскоростни темпа биха дали възможности за реализиране на най - разнообразни пространствени звукови конфигурации.

Идея за подобни реализации, но в акустична среда, при сценични пърформанси могат да бъдат насочвани чрез определени сигнали в слушалки , подавани от апаратура към изпълнителите.

Този способ може да спомогне удобството при изпълненията на разноскоростни темпови отклонения , особено при камерни състави.

За мен, като композитор и рецензент на този уникален научен труд е особено интересно и ползотворно да навляза в творческата работилница на Драгоостинов, с така пространно и аналитично – задълбочено разкрити особености на композиране с метода на Контролирана политемпия.

В тази връзка мога да отбележа , че интереса ми , като автор към свободно протичаща политемпова организация също е насочен и реализиран в някои мои творби - симфонични и камерни , като например в Симфоничен портрет *Мнимият оратор* от 2005 по т. на Е.Канети, където генералната кода-епизод е съчетание на паралелно протичащи звукови пластове в калейдоскопично наслагване , рекапитулация на прозвучал тематичен материал от вариабелен тип структурност или пиесата *Чиновници* за пиано на 4 ръце, с перманентно звучащ механичен метроном и спорадични темпови отклонения в партията на пианото, Политемпизъм в *Музикални моменти* за квартет Еолина и 14 струни.

В посочените примери се наблюдават свободни политемпични съотношения - плод и проявление на художествената идея, артистична приумица с образно-семантична насоченост и като ефективен драматургичен похват.

<https://www.youtube.com/watch?v=dz-xppUjMBs>

<https://www.youtube.com/watch?v=k9RwAFUoLKY>

<https://www.youtube.com/watch?v=JtK9HxHCxBA>

Като резюме на рецензирания научен труд ще изтъкна ясно аргументираните и по същество формулирани ***Осем приноса***, предложени от проф. Стефан Драгостинов, представляващи значими, взаимосвързани и систематизирани компоненти на дълбоко осмислена методология , базирана на успешно реализирано творчество.

Ще цитирам негова констатация конкретно :; *Въведените нови творческотехнологични понятия и термини – непознати и неизползвани досега в научната литература и музикознанието, като **Политемпизъм** формулирано понятие за първи път, характеризиращо политемпичните процеси в музиката с „нова изказност“, както и параметрите на съвременните технологични принципи на метода Контролирана политемпия*

и апаратурата Фотополиметроном, а именно: Графичен символ Семафор; Светлинен темпови индикатор; Политемпичен Период; Главен общ вертикал; Централен общ вертикал; Политемпично Ветрило; Интегрална Политемпова Инсталация. Прилагане на това изследване в академично обучение на младите творци и запознаването им с метода на композиране Контролирана политемпия, е нова възможност за иновативни решения , изпозвайки технологично-творческия ресурси и капацитет на апаратурата Фотополиметроном.стр.

***Авторефератът** отразява по същество изчерпателно и в концентриран вид структурата на дисертационния труд и представя всички опорни и същностни моменти в развитието на неговата съдържателност.*

С настоящата Рецензия изразявам положителна оценка за несъмнените достойнства на уникалния, като значимост и с иновативен характер научен труд на **проф. Стефан Драгостинов** и предлагам на научното жури да присъди научната и образователна степен „**Доктор**”.

25.09.2023

проф.д-р Красимир Тасков

